

Черняєв Ю.*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ГЛОБАЛЬНОГО НАРКОБІЗНЕСУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Стрімкі процеси глобалізації, що охопили різні сфери людської життєдіяльності, в цілому носять позитивний характер і надають людству безпрецедентні можливості. Але, на жаль, ці зміни мають і тіньову сторону, дозволяючи таким загрозам сучасного світу як організована злочинність, міжнародний тероризм, наркобізнес набувати транснаціонального характеру.

Сучасна наркоіндустрія з оборотом приблизно у 8% світової торгівлі безперервно вдосконалюється, підвищуючи технічний, фінансовий потенціал, адаптуючи нові досягнення науково-технічного прогресу до своїх потреб [1]. За оцінками спеціалістів, щорічно наркобізнес вкладає більш ніж 500 млн. доларів в закупівлю нової «техніки сигнальної розвідки». Наркокартелі мають чудово озброєну охорону, в розпорядженні якої найновіша зброя, що включає навіть переносні ракетно-зенітні комплекси та підводні човни. Великого поширення серед наркоторговців отримують сьогодні випадки використання мережі Інтернет для заключення безконтактних угод [2, с. 6].

Наркобізнес сучасності приречений на інтернаціоналізацію та глобалізацію. Скуповуючи первинну сировину у країнах третього світу, наркомафія повинна організувати не тільки її переробку у кінцевий продукт, але й доставку товару до споживачів, більша частина яких проживає у розвинутих країнах [3, с. 64].

У цьому контексті проявляється світ-системний підхід до аналізу глобалізованої економіки наркотиків. Так, країни «ядра» протягом XIX – сер. XXст., в рамках соціально-економічної експлуатації «периферії» використовували зокрема й наркотики як засіб торгової експансії (найяскравішим тому прикладом є «опіумні війни» в Китаї). Але тепер ситуація змінилася: наркотики захищають найбільш відсталі країни від економічної деградації, оскільки доходи від нелегального бізнесу стали для периферії важливим джерелом національного благоустрою і зовсім не сприймаються як загроза господарському розвитку. Країни ж «ядра» переживають втрати від масової наркоманії [4].

У 2009 році більше 200 млн. людей у світі споживали заборонені наркотичні речовини, а світовий дохід від наркотиків досяг 400 млрд. доларів. Існують підрахунки, згідно з якими в наші дні жителі планети витрачають на наркотики грошей більше, ніж на їжу, житло, одягу, освіту та медичне обслуговування [5].

До основних регіонів виробництва наркотиків на сьогодні відносять:

- Золотий напівмісяць (Іран, Афганістан, Пакистан) – найбільший виробник опіуму;
- Золотий трикутник (Бірма, Лаос, Таїланд) – виробництво опіуму;
- Андський трикутник – вирощування коки;
- Нідерланди – виробництво марихуани та синтетичних наркотиків;
- Мароко – виробництво марихуани [7].

Загрози та виклики глобального наркобізнесу зумовлюють важливість регулювання цієї сфери нелегальної економіки як в межах кожної окремої країни, так і світовому масштабі.

* студент 3 курсу спеціальності «міжнародний бізнес» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Мазуренко В.П.

В «економіці наркотиків», як і в сучасній економічній теорії в цілому, можна відстежити протиборотство різних парадигм, перш за все кейнсіанства та неокласики.

Для кейнсіанського підходу характерне твердження про активний вплив держави на ринок наркотиків. Держава посилює війну з наркотиками, тим самим скорочує пропозицію та збільшує їх ринкову ціну, що в свою чергу веде до зменшення попиту [8].

Справжню революцію в цьому питанні здійснив Мілтон Фрідмен. На його думку, державне регулювання є не тільки зайвим, але й шкідливим. Варто підкреслити, що судження про необхідність легалізації наркотиків, на думку Фрідмена, не залежить від того, наскільки шкідливими є ті або інші наркотики. Фрідмен запевняє, що легалізація наркотиків повинна одночасно зменшити кількість злочинів і покращити правоохоронну діяльність [9].

Провал держави у сфері заборони наркотиків вбачають і два американські економісти – Г.Андерсон та Р.Толісон. На їх думку, ріст видатків на боротьбу із наркотиками підтримує конкурентну структуру нелегальної галузі, перешкоджаючи концентрації та збільшуючи кількість малих фірм, що в свою чергу призводить до зменшення ціни на наркотики та підвищення попиту на них.

Г.Андерсон та Р.Толісон запевняють, що малі фірми на ринку наркотиків мають ряд переваг. Чим більшою є фірма, тим легше її детермінувати. Тому хоч ефект масштабу і знижує витрати на поширення наркотиків, частіше за все міркування безпеки превалюють. Малі фірми або зовсім не потребують інвестицій в основний капітал (система безпеки, зброя тощо), або обмежуються малою їх кількістю, що полегшує втечу у випадку небезпеки [10, р. 691-701].

Нове слово в питанні регулювання наркобізнесу пов'язане із ім'ям Г. Бекера. Він розробив модель раціональної поведінки споживача наркотиків, котра аналізує залежність масштабів індивідуального споживання наркотиків від їх ціни у довгостроковій перспективі. Концепція Г. Бекера стимулювала розвиток поміркованого антипрогібіціонізму, прихильники якого шукають «золоту середину» між повною заборонаю наркотиків та їх повною легалізацією. Оптимальним рішенням зазвичай визнають широку легалізацію легких наркотиків (гашиш та марихуана).

Стосовно важких наркотиків – то це складна системна проблема як для кожної окремої країни, так і світового співтовариства в цілому. На думку Дж. Б'юкенена, у цій сфері необхідна часткова легалізація для наркозалежних та створення державної монополії, що буде контролювати ціни та збут наркотиків.

Таким чином, наркотичний бізнес – одна із найскладніших проблем сучасного світу, вирішення якої вимагає аналізу багатьох аспектів: економічного, політичного, соціального, правового, медичного та морального. На сьогоднішній день «економіка наркотиків» зімкнула у своєму розвитку діалектичну тріаду «теза—антитеза—синтез». Почавши із впевненості в необхідності цілеспрямованої державної політики у боротьбі з наркотиками, пізніше було піддано сумніву ефективність подібної політики, але, в кінці кінців, спеціалісти приходять до висновку про її обмежену необхідність, зокрема в питаннях щодо легалізації.

Література

1. Р. Щенин, Г. Сулейманов. Наркобізнес - глобальна проблема ХХІ века // МЭиМО. – 2006. - № 6. – С. 50-57.
2. Глинкин А. Н., Лавут А. А., Булавин В. И. Глобализация наркобізнеса: угрозы для России и других стран с переходной экономикой, М., 1999.
3. Никифоров А.С. Гангстеризм в США: сущность и эволюция. М.: Наука, 1991.

4. Валлерстайн И. Россия и капиталистическая мир-экономика, 1500—2010 // Свободная мысль. - 1996. № 5.- С. 30-42.
5. World drug report 2010 – [Электронный ресурс].- Режим доступа: <http://www.unodc.org>
6. Мессик Х. Боссы преступного мира. -М.: Прогресс. - 1985.
7. Koch J. V., Grupp S. E. The Economics of Drug Control Policies // The Economics of Crime. Cambridge (Mass.), 1980. P. 339—351.
8. Friedman M. and R. Tyranny of the status quo. San Diego; N. Y. etc., 1984.
9. Anderson G.M., Tollison R.D. The War on Drugs as Antitrust Regulation//Cato Journal, 1991, v.10, no.3.
10. Becker C, Grossman M., Murphy K. M. Rational addiction and the effect of price on consumption // The American Economic Review. 1991. May. P. 237-241.